יום הכיפורים פרק שמיני יומא

מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת. הקשה רבינו יעקב מאורליינ"ש ונכלליה מכלל כדאמרי' בתפלת השחר (ברכות דף כט.) כל הסנה כולה מתפלל הכינו חון ממולאי שבת שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת ופריך ונכלליה מכלל קשיא ותירץ ר"י דהתם דכל הסנה מתפלל הכינו משום הבדלה לא היה לו לשנות הסדר כיון דאפשר לכולהו אבל הכא דסגיא ליה דכל הסנה מתפלל שמונה עשרה שלימות בטעם כל דהו אין לשנות הסדר ולהכי במולאי שבת מתפלל שמונה עשרה שלימות מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת:

אי רצלי מאי טעמא דרבנן. תימה לי מי מוקמינן נמי בדלא צלי מיקמי לך מאי טעמא דרבנן הא לעיל אמרי רבנן דרבי יוסי דוקא עד המנחה אע"ג דלא צלי ואם כן מיקמי דלמא אדרבנן ולפי המסקנא דמוקמינן להא דרבי יוסי בר' יהודה נימא שאין להקשות מדרבנן דרבי יוסי בר יהודה לרבנן דרבי יוסי כן אלפתא אבל נמאי דם"ל דהתם דתמוייהו רבי יוסי בן אלפתא מקשי דרבנן אדרבנן ונראה לי מי אמרת בשלמא אידי ואידי דלא צלי אז הא מיקמי לך דרבנן אדרבנן דאיכא למימר תפלת נעילה נתקנה כך להתפלל אותה אז ביום מן המנחה ולמעלה אז בלילה כמו שירלה והא דקאמרי' לעיל עד המנחה ותו לא כשדעתו להתפלל אותה בלילה והא דאמר הכא כל היום כשהוא רולה להתפלל ביום כדי שיהא מזומן לפעודה בתחלת הלילה ואע"פ שיכול להמתין עד הלילה ולהתפלל התירו לו לעבוד ביום הכפורים ולהתפלל כי לא אמרו אלא רחילה אז מענוג אבל בשביל תפלה וגם כדי שיהא מזומן לפעודה בתחלת הלילה מותר לעבוד ולהתפלל אותה ביום אבל כיון דמוקמינן לה בדלצי מאי טעמא דרבנן:

קסברי טבילה בזמנה מצוה. תימה לי דה"מ לאקשוי מדרבנן דלעיל אדרבנן דהכא דלעיל אמרי אע"ג דלא צלי אינו טובל מן המנחה ולמעלה והכא אמרי אפי' לא כבר עובל ור"ל דאיכא למימר דהכיא דלעיל דקאמר עד המנחה ה"פ כשביל התפלה אינו צריך לעבוד אלא עד המנחה ואתא לאמעוטינן דתפלת נעילה מיהו משום טבילה בזמנה מצוה יש לו לעבוד ונפקא מינה היכא דאנים ולא מצי טביל ביום לא יבטל בזה תפלת נעילה ונר' יוסי אי לא מצי טביל ביום לא יתפלל כלל תפלת נעילה:

מבלל דרבי יוסי סבר טבילה בזמנה לאו מצוה. הא דלא פריך נמי אדרבנן דסברי מצוה ובריתא דמייתי סבירא להו לאו מצוה י"ל דלעיל אמרי מצוה ואין לעבור זמנה במזיד ובמתכוין ולהכי סבירא להו דעובר מן המנחה ולמעלה אבל בשה שהן אומרים שיש להן לחזור אחר נמי בזה לא תהא בודאי הבדלה ועוד אפשי כבוד הסש אבל מר' יוסי פריך מכל שכן: **מפיש** חיי סגי ומסגי. ורמז לדבר ירלה זרע יאריך ימים:

הדרן עלך יום הכפורים וסליקא לה מסכת יומא

מסורת הש"ס

א) [לעיל ו. ע"ש], ב) שבת קכה. לעיל ו: [תוספתא פ"ד ה"ז ע"ש], ג) שבת קכ: לעיל ח., ד) [שבת קכה. נדה סט:], ה) רש"י מתמה דמורי מנא קמי' דרב נחמן ביום מנא לבר ר' ישמעאל מחילוף, ו) [ברכות מ.], ז) [פ"ד ה"ז], ח) [ברכות כב:].

רבינו חננאל

מפני שצריך למימר הבדלה בחונן הדעת. ומשני תנאי היא, דתניא כל חייבי טביליות שבילתן [ביום נדה ויולדת שבילתן] בלילה. בעל קרי טובל והולך עד המנחה, ור' יוסי אומר כל היום. פירי תנא קמא דתני עד המנחה קסבר אין שם תפלת ערבית. ור' יוסי דתני כל היום קסבר צריך עדיין להתפלל תפלת ערבית. איני דר' יוסי כל היום אמר, דהתנינן הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובועל נידה וטמא מת שבילתן ביום נידה ויולדת שבילתן בלילה. בעל קרי טובל והולך כל היום טולו. ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה שוב אינו צריך. ושנינן הא דתני כל היום בדלא צלי עדיין, והא דתני מן המנחה אינו צריך בדצלי. ואקשינן ואי צלי מאי טעמא (דרבא) [דרבנן] דתני כל היום, ושנינן משום דקסברי טבילה בזמנה מצוה. ואקשינן מכלל דר' יוסי סבר טבילה בזמנה לאו מצוה היא, דתניא מי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקי"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי דהיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא ר' יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה ת"ר הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף (קא סבר מצוה לשפשף) תני תנא קמיה דרב נחמן הרואה קרי ביוה"כ עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי רבי ישמעאל הרואה קרי ביוה"כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

הדרן עלך יום הכפורים
וסליקא לה מסכת יומא

מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת תנאי היא דתניא [א]כל חייבי טביליות טובלין בדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת טובלות בדרכן בלילי יוה"כ בעל קרי טובל והולך עד המנחה רבי יוסי אומר כל היום כולו ורמינהו [ב]הזב והזבה המצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טובלין בדרכן ביוה"כ נדה ויולדת טובלות בדרכן בלילי יוה"כ בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול לא קשיא הא דצלי תפלת נעילה הא דלא צלי אי דצלי מאי טעמייהו דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה מכלל דר' יוסי סבר לאו מצוה והתניא [ג]הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקי"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ההיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא [ד]ר' יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה [ה]ת"ר הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפשף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפשף (קא סבר מצוה לשפשף) [ו]תני תנא קמיה דרב נחמן הרואה קרי ביוה"כ עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין [ז]מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי רבי ישמעאל [ח]הרואה קרי ביוה"כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטחת לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

הדרן עלך יום הכפורים
וסליקא לה מסכת יומא

מאי היא. לי פטרה נעילה את של ערבית אי לא: **הכי גרסינן בתוספתא** [1] כל חייבי עבילות טובלין בדרכן ביום הכפורים הנדה ויולדת טובלות בדרכן בלילי יוה"כ: **בעל קרי.** שלסור בדברי תורה בדקיימא לן [2] (כ"ק דף פב.) עזרא תיקן טבילה לבעלי קריין: **טובל והולך עד המנחה.** אם אירע לו קרי קודם לכן טובל כדי שיוכל להתפלל תפלת המנחה אבל ראה קרי מן המנחה ולמעלה אין מותר לטבול אלא ימתין עד שתחשך ויטבול דסבירא להו לרבנן דתפלת נעי לה נעילה ולדידהו פוטרת את של ערבית כדרב והא דקתני אינה פוטרת ר' יוסי היא דאמר כל היום מו דבר לטבול ואפילו ראה קרי לאחר תפלת המנחה טובל ביום כדי להתפלל תפלת נעילה אלמא קסבר תפלת נעילה אין זמנה נעילה ולדידיה אינה פוטרת את של ערבית: **ה"ג בתוספתא הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובועל נדה וטמא מת טובלין בדרכן ביוה"כ נדה ויולדת בדרכן בלילי יום הכפורים בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול.** קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי ורבנן אדרבנן: **לא קשיא.** הא דאמר ר' יוסי הכא מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול: **בדצלי תפלת נעילה.** ביום קודם שראה קרי והא דאמרינן לעיל כל היום בדלא צלי תפלת נעילה בשראה הקרי: **מי דצלי מאי** [3] **טעמא דרבנן.** דמתניתא בתרייתא דאמרי כל היום: **קא סברי טבילה בזמנה מצוה.** וחמנה ביום הוא דכתיב (דברים כג) והיה לפנות ערב ירחץ הלכך דמיא דאיכא ליום הכפורים ולאו היינו הך דרבנן דלעיל ותרתי פלוגתא הינהו בתרתי קמייתא פליגי בזמן תפלת נעילה לדרבנן בנילה ולר' יוסי ביום ורבנן דהתם סבירא להו טבילה בזמנה לאו מצוה דתדמה יום הכפורים ובמתניתא בתרייתא פליגי בטבילה בזמנה מצוה: **לא ירחון.** שלא ימתוק את הסש: **כורך עליו גמי.** להגין עליו משטף המים: **וקיימא לן.** במסכת שבת [4] דבטבילה בזמנה מצוה פליגי דלרבנן טבילה בזמנה לאו מצוה ואם אין לו גמי ימתין עד לאחר ויבקשנו: **הכי.** דאמרי' לעיל ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול עד שתחשך דטבילה בזמנה לאו מצוה ר' יוסי בר יהודה היא: **דיה לעבילה שתהא באחרונה.** בריתא היא דמיירתין לה במסכת נדה בגמרא דהמפלת (דף מט:) האשה שילתה מלאה ובאת ריקנית והביאה לפניו שלשה שבועים עהורים ועשרה שבועים אחד טמא ואחד טהור משמשת אור לשלשים ואחד משמש שבועים ואחד משמש ומעטילין אותה תשעים ואחד ומעטילין דברי ב"ש וב"ה אומרים שלשים ואחד משמש וכולהו מפרש להו התם ומעטילין משום טבילה בזמנה מצוה רבי יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה דטבילה בזמנה לאו מצוה ור' יוסי דגמי הוא ר' יוסי בן חלפתא: **ולערב ישפשף.** [5] משום חלישה: **לערב ס"ד.** מכי עביל וסליק מאי מהני ליה שפשוף חלישה דהאי הואי: **אימא מבערב.** דאתמול ישפשף כל אדם עצמו בחמין שאם ירלה קרי למחר יכול לטבול אלא חלישה: **הרואה קרי ביוה"כ.** ולא במתכוין: **עונותיו מחולין.** סימן טוב הוא זה ירלה זרע ויאריך ימים: **ידאג כל השנה כולה.** שמא לא קיבלו תעניתו והשביעהו עליה לא הוה קבלא. ברוך נותן ליעף עצמה. תתרומם שם ישב רומא. **יהא שמיה רבא לעלמי עלמא:**

עין משפט
נר מצוה

קז א מיי' פ"ח מהלכות מקוואות הלכה ו ופ"ג מהל' שביתת עשור הלכה ג ופ"ד מהל' מ"ב הל' ו סמג עשין רמג טוש"ע או"ח סי' תקנד סעיף ח ושיטת תרע"ג סעיף יא יב ובור ש"ע י"ד סי' קלז סעיף ג וסי' שפא סעיף ה:

קח ב מיי' פ"ו מהלכות יומי התורה הלי ו סמג לאוין ו:

קט ג (מיי' פ"ג מהלכות שביתת עשור הל"ג טוש"ע או"ח סי' תרע"ג סעיף יא):

קי ד טוש"ע או"ח סי' תרטו סעיף ב:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולערב ששפשף משום הוצאת. עי' תג"ש סי' עו ס"ק ז:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לי דלגי מאי טעמייהו דרבנן: (ב) ד"ה ונקיימא לן כמס' שבת. נ"ב כס' כל כתבי סוף דף קכ:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

רבינו חננאל (המשך)

וכא מצלי בנעילת שערי היכל. אמר ר' מתנאי על ידי דהוה רב מארוך בצלותיה סגין, הוה מגיע לנעילת שערי שמים ש"מ דכד הוי שמשא ברוש דיקלי היא עת נעילת שערי היכל. וסלקא שמעתא דא שאין נעילה פוטרת של ערב. ויום הכפורים שחל להיות בשבת מזכיר של שבת בנעילה. וכן ראש חודש שחל להיות בתענית מזכיר דרבה. (כהדא דר' אבא). רבי ור' חייא בר אבא הוו מסקדי לאמוריהון אכריזו קמי צבורא מאן דמצלי יצלי דרמשא עד יומא קיים. א"ר חנינא משכני ר' ישמעאל בר' יוסי אצל פונדקי אחד ואמר לי כן נתפלל אבי של שבת בערב שבת. א"ר אמי ר' יוחנן פליג ולא הוה צריך מפלגא על הדא, שכן מוסיפין מחול על הקדש. ועוד שלקן חברייא מן ערב לצפורי ואמרי כבר שבת ר' חנינא בן דוסא בעירנו. ווידא אמרה דא דאמר ר' חנינא משכני ר' ישמעאל בר' יוסי אצל פונדקי אחד ואמר לי כאן נתפלל אבי של מוצאי שבת בשבת, אף עליה לא הוה צריך מפלגא, דר' מפקד [ל]אבדן אמוריה אכריז קדמיהון מאן דמצלי יצלי דרמשא עד יומא קיים. בר המרדי, בר מיחם דודי דאבא, שהן הסירות. אמר רב אסי אין משיחין על כוס של ברכה כי שקיל ליה לאלתר מברך. בר קמצר לא רצה ללמד על מעשה כתב. מאי

מעשה הכתב (כן) שהיה נושל ה' קולמוסין בה' אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה' אותיות כותבה בבת אחת. **סליקא לה מסכת יומא. שבח לבורא יתא** והות **קמא.** ברוך נותן ליעף עצמה. **תתרומם שם ישב רומא. יהא שמיה רבא לעלמי עלמא:**

תוס' ישנים

אין לו לשנות סדרו בשביל מולאי שבת אלא ליכלליה אבל הכא רגיל כל הסנה להתפלל ר"ח ולכך מתפלל גם פתה ולא ליכלליה ותנא קמא מיקל עליו אפי שיש לו להכין שעורה לאולאי יום הכפורים שהוא ר"ע כדפרישית לעיל מ"ר: **בדעלי** נדות ומומאי מתים טובלין בדרכן ביום הכפורים. ואי"ת מה מועיל עבילת עמא ביוה"כ כיון שצריך ראשה ורגלים לומר במירי שהם עליו קבון אי עבר ויהה ובעבילה שאחר הלילה מיירי הכא אי נמי כגון שהיה מעבר יוה"כ דבשל שלמה מיירן (דף מד:) מוכח דאם הוה בשביעי יכול לעבוד כמיעי אין לו לשנות מנהגו ומאם תאמר הא מאמר הא מסקינן דעבילה בזמנה מצוה לבלי תנא ואי בשמיעי אין לו בעבילה בזמנה מי לומר דמכל מקום לא אמרי' עבילה בזמנה מצוה אלא לחזוב דבעל קרי אבל פשיטא אפילו [שלא] בזמנו יכול לעבוד דהא רבי אמר דאמר קרא דמן המנחה ולמעלה לא יעבוד מקום הכא דאמר לא יעבוד מקום הסבר עבילה בזמנה לא מצוה הוא ומתה הוא דאם הוה עבוד לא יבטל לעבוד אם ירלו לבהרתם דלא פליג בזה אליה הש"ס אלא שאבר אין בעל קרי לעבוד דלאו מצוה הוא הש"ס בבר דבעל קרי מיירי לעבוד אמרים הוא וכו מקשא מתוך דבריהם דפליגי בהכי בהדיא אבל אפילו שלא בזמנה יכול לעבוד לכו"ע אפילו ביוה"כ וא"כ מיירי בפיר

ולאע"פ שחולק על מלמת שלנו בכאן אין לנו להחזיקו כמה שאינו חולק על מלמוד שלנו והא דמעיל בפרק תפלת השחר (שם) שבת ולא התפלל ערבית אתפלל אחרית אמרת אמרה דשמיר רשות כי כתנם אין לו לבעבוד ואיתא נמי הא דאמרינן פרק תפלת השחר (דף ל:) עשה ולא הזכיר לאם תודם אין מחזירין אותו לפי שאין בית המדרש בעיה הא לאו הכי מחזירין אותו בי נתנם אין לו לבעבוד אבל ה"נ פי דכיון דהתפלל אותה שיש עליה חובה ולכך לא לאו מעמא לפי שאין ב"ד שלא מעבירין לדבר אע"ג דלא התפלל כלל ומי תימא כיון דהתפלל בשחר לילות שיש עליה חובה אם כן למה הוצרך לחדר בתמשמען לדברי הפוסקי חובה קאמר אפילו לדברי הפוסקי רשות מיהא כיון דשייש עליה חובה בשחר לילות אם כן נראה כך כדפרישנן. מ"ר: **שצריך** לומר הבדלה בחונן הדעת. הקשה ר"ר יעקב דאורליינ"ש ונכלליה דמתמרי' בברכות פרק (אין עומדין) [תפלת השחר (דף כט:)] כל הסנה כולה מתפלל הכינו חון ממולאי שבת ופריך ונכלליה מי ואיתמר דבי הבתם כיון דבל הסנה רגיל בהכינו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com